

מכון הרצג לחקר
ההזדקנות והזיקנה

מכון הרצג לחקר ההזדקנות והזיקנה

עלון מספר 9 - יולי 2010

בעלון הנוכחי תוכלו להתעדכן בפעילויות של מכון הרצג בתחומי המחקר והקשר עם הקהילה שהתקיימו בשנה החולפת.

יצירת קשר

המעוניינים במידע על פעילויות עתידיות מוזמנים לפנות אל מזכירות המכון.
נודה לכם על העברת פרטים אישיים מעודכנים (כולל דואר אלקטרוני) למשלוח דואר ולקשר טלפוני.

לפניות: מכון הרצג לחקר ההזדקנות והזיקנה, בניין מדעי החברה (נפתלי) קומה 7

חדר 726, אוניברסיטת תל אביב

ת.ד. 39040, תל אביב 69978

מס' טלפונים: 03-6409544, 03-6407336

מס' פקס: 03-6407339

דוא"ל: herczeg@post.tau.ac.il

אתר המכון: www.spirit.tau.ac.il/herczeg

אנא הצבירו עלון זה לכל המתעניינים בתחום הזיקנה

השתתפות במחקר שעוסק בקידום איכות הטיפול באנשים

עם דמנציה

אחת הדרכים המקובלות לטיפול בהתנהגויות שונות המופיעות בדמנציה, כמו מחשבות שווא, הזיות והפרעות התנהגות, כוללת מתן תרופות אנטי-פסיכוטיות שאמורות להפחית את הופעת הסימפטומים הללו. עם זאת, ממצאי מחקרים רבים מראים כי מידת היעילות של התרופות אינה גבוהה, ובמקרים רבים תופעות הלוואי הקשות שלהן מעמידות בספק את יעילותן.

פרופ' יסכה כהן-מנספילד פיתחה בשנים האחרונות גישה סביבתית-פסיכו-חברתית חלופית להבנת תופעות אלה. בניגוד לגישות המכוונות לסימפטומים, גישה זו מעמידה במרכז את האדם עם הדמנציה, ומתייחסת לאיכות החיים שלו כמטרה המשמעותית ביותר.

במחקר הנוכחי אנו מבקשים לראיין בני משפחה של קשישים עם דמנציה, עם או בלי התנהגויות מיוחדות, כדי להגיע להבנה טובה יותר של ביטויי הדמנציה בחיי היומיום. **הראיונות מתקיימים בזמן ובמקום שמתאימים למרואיינים.**

אם אתם מעוניינים להשתתף ו/או מכירים אנשים שיסכימו להשתתף במחקר זה ולסייע לנו בקידום איכות החיים של אנשים

עם דמנציה, נודה לכם אם תפנו אלינו-

מכון הרצג-לטלפון- 03-6409544 או באימייל-

herczeg@post.tau.ac.il

נשמח לענות על כל שאלה הקשורה למחקר.

השתתפות במחקר שעוסק בקידום יכולת ההתמודדות עם

בעיות זיכרון בקרב אנשים בני 65 ומעלה

כיום, כמעט שלא קיימות תוכניות תמיכה למבוגרים שסובלים מבעיות זיכרון, המסוגלות לסייע להם כאשר הם אינם יודעים כיצד להתמודד עם המצב החדש. כתוצאה מזה, אנשים רבים לא מקבלים תמיכה עד אשר צצה בעיה כלשהי, כך שלעיתים התמיכה מגיעה מאוחר מדי. כדי לענות על צורך קריטי זה, אנו עומדים להתחיל מספר קורסים חדשניים למבוגרים עם בעיות זיכרון, ולבחון את השפעת הקורסים הללו על שיפור יכולת הזיכרון ועל העלאת איכות החיים של המשתתפים. הקורסים מיועדים למבוגרים עם בעיות זיכרון.

תכנית הקורסים הינה חלק ממחקר של מספר חוקרות בתחום הגרונטולוגיה. פרופ' יסכה כהן-מנספילד הינה החוקרת הראשית יחד עם ד"ר שלי שטרנברג וגב' חנה יעקובוביץ'.

הקורסים יתקיימו בירושלים במשך 10 שבועות, ויועברו על ידי מרפאה בעיסוק בעלת ניסיון בעבודה עם אנשים עם בעיות זיכרון. **ההשתתפות בקורסים היא בחינם, והיא פתוחה למשתתפים מכל קופות החולים.** כל אחד מהקורסים מוגבל ל-15 משתתפים.

אם אתם מכירים אנשים שירצו לקחת חלק במחקר חשוב זה

ולהשתתף באחד הקורסים,

נודה לכם אם תפנו אותם אלינו-

מכון הרצג-לטלפון- 03-6409544 או באימייל-

herczeg@post.tau.ac.il

נשמח לענות על כל שאלה הקשורה לקורסים ולמחקר.

קשר עם הקהילה- הקתדרה לגרונטולוגים

במהלך שנת הלימודים תש"ע מכון הרצג קיים את "הקתדרה לגרונטולוגים"- סדרת הרצאות בשיתוף עם אש"ל

בין החודשים ינואר לאפריל השנה, התקיימו 4 מפגשים של סדרת ההרצאות בקתדרה לגרונטולוגים. השנה נושא ההרצאות היה "הזכות לאיכות"- היבטים בריאותיים, רוחניים, משפטיים ונפשיים בזקנה בסוף החיים. כל מפגש כלל שתי הרצאות של אנשי מקצוע.

המפגש הראשון התמקד במערך הטיפול הפליאטיבי בחולים זקנים ובסוף החיים. גברת מלי שליפר נתנה מבוא כללי לטיפול הפליאטיבי וליכולת לאפשר "מוות טוב". ד"ר ליאורה שכטר דיברה על ההתמודדות עם כאבים בגיל השלישי ושיפור איכות החיים לצד המחלה.

המפגש השני התמקד ברצון לחיות באיכות חיים בגיל השלישי. ד"ר דורון גרפינקל דיבר על המלחמה בריבוי תרופות והציג מודל חדשני לשיפור הטיפול התרופתי. פרופ' הנרי אברמוביץ', דיבר על איכות החיים כחלק מתפיסות שונות של הזמן בזקנה.

המפגש השלישי התמקד בקבלת החלטות בסוף החיים. גברת לין חלמיש התמקדה בצד הטיפולי, רגשי של העזרה לחולה ומשפחתו, אחריה נשא דבריו ד"ר ישראל דורון על ההיבטים החוקיים של קבלת החלטות לפני המוות.

במפגש הרביעי- המיקוד היה בהתמודדות עם המוות. ד"ר אריאל וורנר דיברה על רוחניות במפגש על הסופניות וד"ר מיכה אנקורי דיבר על הדמות הסימבולית של הזקן ומשמעותיה התרפויטיות.

הקתדרה השנה הייתה הצלחה גדולה. הקהל כלל אנשי מקצוע מכל קשת המקצועות בתחום הטיפול והגריאטריה- אחיות, עובדות סוציאליות, רופאות, פסיכולוגיות ואנשי סיעוד ומנה כ- 160 איש. סיכום המשובים מלמד על שביעות רצון גבוהה מאוד מתכני ההרצאות, מהמרצים ומהארגון הלוגיסטי.

מחקר- פרסומים חדשים של מכון הרצג

- Ben-Ezra, M., & Shmotkin, D. (in press). Physical versus mental predictors of mortality among the old-old in Israel: The CALAS study. *Research on Aging*.
- Cohen-Mansfield, J. (2009), Hallucinations in Dementia. *Geriatrics and Aging*, 12 (2): 70-76.
- Cohen-Mansfield, J., Dakheel-Ali, M., & Frank, JK. (2010), The impact of a Naturally Occurring Retirement Communities service program in MD, USA. *Health Promot Int.*, 25(2):210-220.
- Cohen-Mansfield, J., Dakheel-Ali, M., & Marx, M.S. (2009), Engagement in Persons with Dementia: The Concept and its Measurement. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*, 17(4): 299-307
- Cohen-Mansfield, J., Dakheel-Ali, M., Thein, K., & Marx, M. (2009) The impact of stimulus attributes on engagement of nursing home residents with dementia. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 49(1): 1-6.
- Cohen-Mansfield, J., Frank, J.K. (2009), The development of an ongoing monitoring and evaluation system in a NORC service organization. *Health Services Management Research*; 22(1): 17-26.
- Cohen-Mansfield, J., Jensen, B. (2009), A Comparison of Eating Practices of Independently Living Older Adults in Private Residences and in Senior Retirement Housing: A Pilot Study. *Journal of Nutrition For the Elderly*, 1540-8566, 28(4): 394 – 407.
- Cohen-mansfield, J., & Laje, R. (2009), Environmental and Milieu Interventions. In: W.E. Reichman and P. Katz, *Psychiatry in Long-Term Care*, 2nd Ed. Oxford University Press, 391-414.
- Cohen-Mansfield, J., Marx, M.S., Regier, N.G., & Dakheel-Ali, M. (2009), The impact of person characteristics on engagement in nursing home residents with dementia. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 24(7):755-63.
- Cohen-Mansfield, J., Marx, M.S., Thein, K., & Dakheel-Ali, M. (2010), The impact of past and present preferences on stimulus engagement in nursing home residents with dementia. *Aging and Mental Health*, 14 (1):67-73
- Cohen-Mansfield, J., Marx, M.S., Dakheel-Ali, M, Regier, N.G., & Thein, K. (2010), Can persons with dementia be engaged with stimuli? *American Journal of Geriatric Psychiatry*, 18(4): 351-362.
- Cohen-Mansfield J, Regier NG, Peyser H, & Stanton J. (2009), Wisdom of generations: a pilot study of the values transmitted in ethical wills of nursing home residents and student volunteers. *Gerontologist*, 49(4):525-35.
- Cohen-Mansfield J, Shmotkin D, Goldberg S. Loneliness in old age: longitudinal changes and their determinants in an Israeli sample. *Int Psychogeriatr*. 2009 Dec; 21(6): 1160-70.

- Cohen-Mansfield, J., Shmotkin, D., Eyal, N., Reichental, Y., & Hazan, H. (Epub ahead of print), A comparison of three types of autobiographical memories in old-old age: First memories, pivotal memories and traumatic memories. *Gerontology*.
- Cohen-Mansfield, J., Shmotkin, D., & Goldberg, S. (2010), Predictors of longitudinal changes in older adults' physical activity engagement. *Journal of Aging and Physical Activity*, 18, 141-157.
- Cohen-Mansfield J, Thein K, Dakheel-Ali M, Marx MS. (2010), Engaging nursing home residents with dementia in activities: the effects of modeling, presentation order, time of day, and setting characteristics. *Aging Ment Health*. May, 14(4):471-80
- Cohen-Mansfield, J., Thein, K., Dakheel-Ali, M., & Marx, M.S. (2010) The underlying meaning of stimuli: Impact on engagement of persons with dementia. *Psychiatry Research* 177: 216–222
- Cohen-Mansfield J, Wirtz P. (2009), The Reasons for Nursing Home Entry in an Adult Day Care Population: Caregiver Reports Versus Regression Results. *J Geriatr Psychiatry Neurol*, 22(4):274-81.
- Dahamshe, K., & Golander, H. (2009), The relationship between the attitudes regarding extending the role of hospital nurses and job satisfaction. *Body of Knowledge – The Israel Journal for Nursing Research*, 6: 12-19 (Hebrew).
- Golander, H. (2009). Leaders and lifetime contributions in the Israeli gerontology: Prof. Rebecca Bergman a pioneering leader in geriatric nursing. *Gerontology*, 36(1): 155-163 (Hebrew).
- Golander, H., (2009). Reviewing the health care policy for elderly people in Israel from an historical and international perspectives. *Hadassah school of Nursing Alumni newsletter* 25: 4,7.
- Golander, H., (2009). The role of baby boomers in the Israeli aging scene 2025: Drawing some possible practical directions for an envisioned future. *Messer Lahinian*, 39: 15-16. (Hebrew)
- Golander, H., Alon, S. & Carmal, S. (expected to be published 2010). The implication of ageism on elderly people's everyday life. In: I. Doron (Ed.) *Ageism – collection of the workgroup papers*. Jerusalem, Van Lir Institute. (Hebrew)
- Golander, H. & Cohen, M. (2010) Gerontological education as a stirring force towards understanding aging, embracing it and improving its course (editors' introduction for the special issue on Aging and Education Part A). *Gerontology*. 37(1): 13-21. (Hebrew)
- Golander, H. & Cohen, M. (2010) Upon the completion of the Special Issue on Education and Aging- Multidisciplinary discourse as a driving force: From professional instruction programs towards a policy of education for old age. *Gerontology*. 37(2): 13-15. (Hebrew – Special Issue on Education and Aging, part B. editors' introduction)

- Golander, H. & Levi, S. (2010) Teaching geriatric nursing within various educational programs: Needs, trends, achievements and reflections. *Gerontology*. 37(1): 85-102. (Hebrew)
- Katan J. & Lowenstein A. (2009). Privatization Trends in Welfare Services and Their Impact Upon Israel as a Welfare State, in J.L. Powell & J. Hendricks (eds) *The Welfare State in Post-Industrial Society – A Global Perspective*. Springer, 311-332.
- Lomranz, J. (2010), Personal Creativity and Creative Aging. *Adult Education in Israel*, 11: 111-130. Pub: Ministry of Education. Jerusalem.
- Palgi, Y., & Shmotkin, D. (in press). The predicament of time near the end of life: Time perspective trajectories of life satisfaction among the old-old. *Aging and Mental Health*.
- Palgi, Y., Shrira, A., Ben-Ezra, M., Spalter, T., Shmotkin, D., & Kavé, G. (2010). Delineating terminal change in subjective well-being and subjective health. *Journal of Gerontology: Psychological Sciences*, 65B, 61-64.
- Shachf, S., Golander, H., & Brunner, J., (2009) Practicing Nursing in Israel 1960-1995: On cognitive dissonance and its applications *Body of Knowledge– The Israel Journal for Nursing Research*, 6: 39-45 (Hebrew).
- Shalom, V. & Golander, H. (2010) Training elderly volunteers for advising and supporting tasks at the National Insurance Institute. *Gerontology* 37(2). (Hebrew – Special Issue on Education and Aging, part B)
- Shmotkin, D., Lerner-Geva, L., Cohen-Mansfield, J., Blumstein, T., Eyal, N., Shorek, A., Kave, G., & Hazan, H., (2010). Profiles of functioning as predictors of mortality in old age: The advantage of a configurative approach. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 51, 68-75.
- Shmotkin, D., & Shrira, A. (in press). On the distinction between subjective well-being and meaning in life: Regulatory versus reconstructive functions in the face of a hostile world. In P. T. P. Wong (Ed.), *The human quest for meaning: A handbook of psychological research and clinical applications* (2nd ed.). New York: Routledge.
- Shmotkin, D., Shrira, A., & Palgi, Y. (2010). Holocaust survivors and their families. In Y. Brick & A. Lowenstein (Eds.), *The elderly and the family: Multi-generational aspects of aging* (pp. 129-145). Jerusalem: Eshel. (Hebrew)
- Shrira, A., Palgi, Y., Ben-Ezra, M., & Shmotkin, D. (in press). Do Holocaust survivors show increased vulnerability or resilience to post-Holocaust cumulative adversity? *Journal of Traumatic Stress*.
- Shrira, A., Palgi, Y., Ben-Ezra, M., & Shmotkin, D. (in press). Functioning and mortality of Holocaust survivors: Physical resilience and psychosocial vulnerabilities. *Journal of Loss and Trauma*.

Shrira, A., Palgi, Y., Ben-Ezra, M., & Shmotkin, D. (in press). Transgenerational effects of trauma in midlife: Evidence for resilience and vulnerability in offspring of Holocaust survivors. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*.

כץ ח., מיניקדם מ., קטן י. (2009). הרשות נתונה – מחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות למול התרחבות תו-עת העוני: ציפיות, תפיסות ומציאות. ירושלים, מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.

קטן י., גל ג., ווייס-גל ע. (2009) תפקידה של המקומיות בהתמודדות עם בעיות העוני. חברה ורווחה כט/2-3, 309-283.

קטן י. (2010) הפרטת השירותים החברתיים בישראל: המקרה של שירותי הרווחה האישיים, ב-א. איכילוב (עורכת) הפרטה ומסחר בחינוך הציבורי, תל אביב, רמות – אוניברסיטת תל אביב, 266-237.

"פנינת המחקר"

שינויים ברווחה סובייקטיבית ובריאות סובייקטיבית לקראת המוות

ד"ר יובל פלגי, עמית שרירא, ד"ר מנחם בן עזרא, טל ספלטור, פרופ' דב שמוטקין וד"ר גיתית קווה (2010)*

המחקר הנוכחי בחן האם דירוגים סובייקטיביים של רווחה ובריאות מושפעים בעיקר מתהליך ההזדקנות (גילו הכרונולוגי של האדם) או מתהליך ההתקרבות למוות (המרחק בו נמצא אדם ממותו). המחקר בחן נתונים של 1360 נבדקים שנפטרו (טווח גילאים בגל הראשון: 75-95) לאורך שלושה גלים במדגם ה-CALAS (Cross-Sectional and Longitudinal Aging Study).

נמצאה ירידה בדירוגים סובייקטיביים של רווחה ובריאות ככל שעלה הגיל הכרונולוגי וככל שאנשים התקרבו למוותם. עם זאת, הירידה הייתה חדה יותר כאשר נבדק המרחק מהמוות. הירידה ברווחה סובייקטיבית לא הוסברה באופן מלא ע"י משתני רקע ומשתנים של תפקוד גופני וקוגניטיבי, אך הירידה בבריאות הסובייקטיבית כן.

ממצאי המחקר הנוכחי עוזרים להסביר את תופעת "פרדוקס הרווחה". פרדוקס זה מתבטא בירידה מתונה יחסית ברווחה הסובייקטיבית עם העלייה בגיל הכרונולוגי, למרות ההידרדרות הגופנית והקוגניטיבית הניכרת. ממצאי המחקר מצביעים על כך כי דירוגים סובייקטיביים של רווחה ובריאות קשורים יותר לקרבה למוות ופחות לעלייה בגיל הכרונולוגי. בעוד שהירידה בבריאות סובייקטיבית קשורה להידרדרות הגופנית והקוגניטיבית בסוף החיים, עדיין לא ברור מהם הגורמים המורידים רווחה סובייקטיבית כאשר אדם מתקרב אל מותו.

* את המאמר במלואו ניתן למצוא ב:

Journal of Gerontology: Psychological Sciences, 65B, 61-64

מי אנחנו?

מכון הרצג לחקר ההזדקנות והזקנה נוסד בשנת 1992 מתרומתם של בני הזוג רוזיטה ואסטבן הרצג באוניברסיטת תל-אביב. למכון אוריינטציה רב-תחומית המתבטאת בשיתוף פעולה בין הפקולטה למדעי החברה לבין הפקולטה לרפואה.

מטרות המכון

מחקר

המכון יוזם, מקדם ומעודד מחקר גרונטולוגי באקדמיה. המטרה המרכזית היא בניית "קהילה גרונטולוגית חוקרת" רב-תחומית שמחקרה יעשירו את הידע בתחום האקדמי ויפרו חשיבה חברתית-יישומית לשיפור איכות החיים של אנשים בגיל הזיקנה.

הפצת ידע גרונטולוגי באקדמיה ולאנשי מקצוע

המכון מקדם את הפצת הידע הגרונטולוגי באקדמיה באמצעות ימי עיון לחברי הסגל האקדמי ולסטודנטים בנושאים גרונטולוגים והפצת פרסומים מדעיים מרכזיים בנושאים גרונטולוגיים. המכון גם מקיים סדרות הרצאות לאנשי מקצוע בתחום הזיקנה.

קשר עם מקבלי החלטות וקובעי מדיניות בחברה

המכון רואה את עצמו כחלק בלתי נפרד מהקהילה והחברה ומן הסוגיות המעסיקות אותן. אחת ממטרותיו היא שינוי עמדות כלפי הזיקנה בחברה והעשרת מקבלי החלטות וקובעי מדיניות בידע מעודכן ותקף לגבי אנשים זקנים.

קשר עם הקהילה

המכון מקיים קשר עם הקהילה באמצעות ימי עיון בנושאים גרונטולוגיים המופנים לקהל הרחב וכן באמצעות ייעוץ לארגונים המפתחים שירותים לאנשים מבוגרים בקהילה.

צוות המכון:

פרופ' יסכה כהן-מנספילד- ראש המכון	פרופ' גילה מנחם
פרופ' חיים חזן	פרופ' יוסי קטן
פרופ' חווה גולנדר	גב' ניצה אייל
פרופ' יעקב לומרנץ	גב' אביבה שורק
פרופ' דב שמוטקין	